Kultur

Lust och glädje är Valliens drivkraft – nu kommer ny bok om hans gärning

Fönstersmycken, glas gjutet i sand och objekt rullade i glaskross.
I mer än 60 år har Bertil Vallien varit ett med det svenska glaset. Svarat för innovationer, nytänkande, miljonförsäljningar och för serien Chateaux som räddade Johansfors bruk. Nu kommer boken ”Bertil Vallien – har jag gjort allt det här?” med 1 200 bilder.

Konst • Publicerad torsdag 17:00 • Uppdaterad torsdag 17:57

Efter 60 år i Glasriket är Bertil Vallien fortfarande lika sugen på att arbeta med glaset.Foto: Mikael Eklund

Boda glasbruk är minnenas plats för Bertil Vallien. Numera har han sin ateljé i Kosta. En gång var han ett med nu nedlagda Åfors glasbruk. Men det var i Boda det började.

– Under Konstfackstiden i slutet av 1950-talet var jag Erik Höglunds assistent, berättar han.

ANNONS

Just den här dagen är han åter i Boda. Nu ska han tillsammans med konstnären och glasblåsaren Ludvig Löfgren skapa två nya glaskranier för altarskåpet i Växjö domkyrka, som ersättning för kraniet som för andra gången i höstas stals ur kyrkan.

– Altarskåpet som invigdes för 20 år sedan är mitt mest utmanande, svåraste, roligaste och intressantaste projekt. Det var en svår uppgift men det gav mig också möjlighet att fundera över min religiösa bakgrund. Att våga närma mig mitt kristna arv.

Bertil Vallien har utmanat sig själv under hela sin gärning. Vågat ta nya vägar, sällan förtröttats. Drivkraften har varit lust och glädje, säger han den här dagen i Boda.

– Jag har också kunnat förena mina båda sidor, konstnären och det som kanske är den lilla ingenjören i mig. Jag har gillat att klura ut nya tekniker. Konstglaset har fått berika bruksglaset. Jag har hittat tekniska lösningar som i sin enkelhet ändå gett glaset en exklusiv touch.

– Allt jag gjort är väl inte fantastiskt, säger han, men jag är ganska nöjd när jag nu i Carolina och Björns bok ser allt samlat – bruksglas, serviser, en del konstglas, smide, bestick och ett par offentliga utsmyckningar.

”Vi intervjuade Bertil i mer än sju timmar mitt under pandemin”, berättar Carolina och Björn Boode.Foto: Mikael Eklund

Bertil Vallien är mest känd för sitt sandgjutna glas.

– Sandgjutet ansågs inte fint när jag kom till Glasriket. Den som inte kunde blåsa fick gjuta. Jag såg däremot redan på Konstfack en utmaning i det sandgjutna. I mitten av 1960-talet gjorde jag mina första sandgjutna skulpturer.

– Det sjudande 1960-talet var en spännande tid. Vi unga förkastade traditionerna från Simon Gate och Edwald Hald. Erik Höglund hade satt ribban i Boda med sitt tjockväggiga, bubbliga glas i starka färger.

– Vi var ett gäng unga konstnärer som flyttade till Glasriket. Vi hade roligt men vi konkurrerade också. Det gav en oerhörd kreativ kraft.

Författarna Björn och Caroline Boode packar upp en låda. De har tagit med sig några objekt ur sin stora glassamling. En knallblå vas med öron, ett fritt format hjärta, ett keramikobjekt och en liten kompakt sköldpadda i grönt glas.

ANNONS

– Gjuten, säger Bertil. Och ser inte helt nöjd ut.

– Jag gjorde en hel serie djur, Boda Zoo, som gjöts i grafitform. Jag karvade själv mönstret i alla formar. Det stod ett moln av svart grafit runt mig.

Carolina och Björn Boode har jobbat med den nya boken om Bertil Valliens hela konstnärskap i många år. Nu kommer den – 400 sidor tung med 1200 bilder. Foto: Mikael Eklund

På 1970-talet formgav Bertil de så kallade fönstersmyckena som blev oerhört populära. Björn Boode plockar genast upp ett fönstersmycke. Ett litet fönster i klarglas med två fåglar på en kvist. Lite naivistiskt och ganska enkelt att gjuta.

– Jag tror vi hade sex verkstäder som bara jobbade med fönstersmycken, berättar Bertil Vallien. Sedan dog intresset plötsligt.

– Karvandet i grafiten gav mig möjlighet att komma närmare glaset som material. Jag är ju tecknare och keramiker. Van att sätta händerna i materialet. Jag saknade det när jag arbetade med glas. Det fanns alltid ett par händer mellan mig och massan. I sandgjutningen kunde jag återerövra närheten till materialet.

– Det blev oerhört viktigt för mig. Jag är inte säker på att jag fortsatt med glas om jag inte upptäckt sandgjutningstekniken.

Foto: Mikael Eklund

I mitten av 1960-talet hittade Bertil Vallien ytterligare ett sätt att få utlopp för sin kreativitet.

– Jag hittade ett par burkar glaskross i en skrubb i Åfors. Ingen hade väl jobbat med glaskross på åratal men jag blev nyfiken. Plötsligt hade jag en hel palett av färger. Genom att arbeta med glaskross kunde jag ”måla” på glaset som plötsligt fick ett mer exklusivt uttryck.

Bertil Vallien var lekfull, innovativ och nyfiken.

– Allt skulle ju vara perfekt på den tiden, säger han. Hittade vi minsta skevhet kastade vi biten. I slutet av 1970-talet ville jag lyfta fram hantverket. Likhet var inte huvudsaken - vi gjorde ju unikt och hantverksmässigt framställt glas. Det skulle synas.

ANNONS

– Äntligen fick vi konstglas för folket, fyller Björn Boode i.

Det är många år sedan han började fundera kring boken ”Bertil Vallien – har jag gjort allt det här?”.

– 40 år sedan, konstaterar Bertil Vallien. Då dök det upp en liten nyfiken tioåring i Åfors. Det var Björn.

– Den där gången fick jag en sköldpadda. Bertil Vallien blev min stora idol. Hans föremål är både fantasifulla och fyllda av en introvert och skör mystik.

Sedan dess har Björn Boode och med tiden också Carolina Boode följt Bertil Vallien.

Idag har deras glassamling nästan växt dem över huvudet. Det finns Bertil-föremål överallt i hemmet i Växjö.

Foto: Mikael Eklund

Och nu kommer också boken som Björn Boode jobbat lågintensivt med i många år.

– Det är inte bara en bok för retrofantaster och loppisknarkare, säger Björn Boode. Den speglar också en del av den svenska glasindustrin.

Och pension? Nej, den frågan är hypotetisk, säger Bertil Vallien. Han har så mycket att göra. Men om... ja då väntar leran. Den kan han längta till.

Nu blir det istället en stor utställning med Bertil Valliens 1960-talskeramik på Vida i slutet av april. Fynd ur ett par nyupptäckta och ouppackade lådor.

– Det gör mig sugen förstås, säger Bertil Vallien och försvinner mot hyttan.

Den belgiska glaskonstnären Liliane Van det Elst blev helt överväldig när hon plötsligt mötte sin idol Bertil Vallien i hyttan i Boda.Foto: Mikael Eklund

Fakta

Bertil Vallien

1959 kom till Boda.

1963 till Åfors.

2012 till Kosta.

Aktuell med: Boken ”Bertil Vallien – har jag gjort allt det här?” av Carolina och Björn Boode. Presenteras i Stockholm, under Stockholms bokhelg 11–14 maj, därefter på The Glass Factory i maj, på Vida till hösten och på Bokmässan 28 september i Göteborg. Utställning av keramik från 1960-talet på Vida, Öland med vernissage den 29 april. Utställning i New York till hösten.

Gunilla Petri